

BALCON-VIEȚUIRE/ BALCON-VIVIALITY

Ramona COSTEA, asist. dr. arh./Assist. PhD arch.

Tiberiu TEODOR-STANCIU, asist. dr. arh./Assist. PhD arch.

ramona.costea@academic.tuiasi.ro

tiberiu.teodor-stanciu@academic.tuiasi.ro

Univesitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași, Iași, RO/
“Gheorghe Asachi” Technical University of Iași, Iași, RO

Rezumat

Exterior prin definiție, balconul este o platformă cu balustradă care, prin una sau mai multe uși, comunică cu interiorul. Cu toate acestea, singura componentă exterioară locuirii este, în spațiul românesc, interiorizată sub cele mai neașteptate forme. Balconul este camera de zi, balconul este bar, balconul este cămară, balconul este bucătărie, balconul este cameră de baie, balconul este dormitor, balconul este atelier, balconul este seră, balconul este grădină, balconul este grătar, balconul este birou, balconul este (al nostru, al tuturor).

Cu precădere, balconul constituie un spațiu versatil și un personaj aparte în povestea locuirii românești, atât în ceea ce privește spațiul public, cât și în ceea ce privește spațiul privat. Balconul urbanizării forțate, răzbunat prin personalizări și interpretări numeroase privind semantica spațială, estetica și geometria ajunge să traseze identitățile unei generații postmoderne în care spectacolul și publicul joacă fiecare

Abstract

Exterior by definition, the balcony consists of a platform, railing and one or more doors through which it communicates with the interior. Profoundly exterior by nature, the Romanian balcony nevertheless finds itself as one of the most “internalized” living spaces. The balcony is a living room, the balcony is a bar, the balcony is a pantry, the balcony is a kitchen, the balcony is a bathroom, the balcony is a bedroom, the balcony is the workshop, the balcony is the greenhouse, the balcony is the garden, the balcony is an office, the balcony just is (ours, everyone's).

Above all, the balcony is a versatile space and a special character in the story of Romanian housing, both in terms of public and private space. The balcony of the forced urbanization, avenged by numerous customizations and interpretations regarding spatial semantics, aesthetics and geometry ends up tracing the identities of a postmodern generation for which the act and the audience switch roles.

rolul celuilalt. Publicul devine adevăratul spectacol. Studiul de față constituie o invitație la meditație, o reflecție asupra modului în care balconul se dovedește a fi, în locuirea românească, cel mai versatil spațiu construit. Construit după chip și asemănare, după reviste, trenduri sau nevoi, balconul este captiv în propria sa devenire spațială. Astfel, balconul trebuie înțeles, explicat, eliberat de propria definiție convențională și asumat în deplinătatea lui semantică.

În contextul perioadei de carantină, în acord cu natura introspectivă a existenței private, tema recurentă a contemplației este limita. Existența în condiții de carantină, de izolare în limitele locuinței, pune accentul pe conturul fizic și, într-o discretă măsură, pe cel metafizic. În perimetrul acestui stop-cadru al carantinei, narațiunea sinelui izolat în spațiul lui „acasă” primește semne de punctuație acolo unde acest perimetru oferă năzuința, exemplul și posibilitatea unei dizolvări, cel puțin mentale. Izolarea la bloc, cu precădere, face ca această narațiune să prezinte stridențele confruntării cu această limită sau limitare. Balconul constituie o expansiune a sinelui spre public, un loc privilegiat în loja unui teatru urban, pe a cărei scenă se joacă locuirea. Balconul este închis, dar finalul său este deschis. Pe măsură ce coautorii, locuitorii ai balcoanelor, îi limitează acestuia expresia fizică în spațiu, cu atât măsura lui semantică crește exponențial.

Cuvinte cheie/ Keywords

balcon, locuire, acasă, public, identitate/
balcony, living, home, public, identity

Imaginarul balconului

În anatomia locuirii de pretutindeni, balconul este un organ aparte. Din punct de vedere cultural și istoric, balconul cult deține veleitatea romantică de a însoți referințe aproape canonice în desfășurătorul umanității, înrămând momente de rostire, momente de decizie, ipotetice hotare de curs al istoriei, discursuri politice sau înfățișări oficiale în fața mulțumii, momente de expoziție și chiar expozițiune. Imaginarul balconului ne poartă prin inepuizabilul lirism shakespearian, prin contemplarea dramatică a istoriei și, în sens invers, prin contemplarea sinelui părtaș la directivele dramatice. Suntem, în balcon, într-un prim tablou ipotetic, personajul melancolic

Built in the image and likeness of the owner and following magazines, trends or the user's needs, the balcony is captive in its own spatial development. Thus, the balcony needs to be explained, freed from its conventional definition and assumed in its full semantic richness.

During the quarantine, in accordance with the introspective nature of private existence, the limit is the recurring theme of contemplation. Existence within the boundaries of the apartment emphasizes its physical contour and, to a discreet extent, the metaphysical one. Within the perimeter of this stop-frame the self, isolated within the narrative of the home, acquires punctuation marks where this perimeter offers hope, example and the possibility of dilution, at least mentally. Isolation within the apartment, in particular, makes the case for an interesting search for escapist contemplation. The balcony is a public expansion of the self, a privileged loge of an urban theatre on whose stage the act of living is performed. The balcony is closed, but its “ending” is open. Its semantic value exponentially increases just as its resident co-authors limit its material, spatial expression.

The imaginary of the balcony

The balcony is a particular organ in the home's anatomy. The balcony has acquired the reputation of accompanying canonical references in the cultural and historical evolution of humanity, framing moments of utterance, moments of decision, metaphorical checkpoints in history, political speeches or official appearances in front of the crowd, moments of exposition and even exhibition. The imaginary of the balcony takes us through the inexhaustible Shakespearean lyricism, through the dramatic contemplation of history and, in the opposite sense, through the contemplation of the self, part of the imagined dramatic directives. Envisioning the experience

din turnul de fildeș, în așteptarea desfășurării exterioare capabile să antreneze mecanismele interioare – întâmplarea, iubirea, viața. Condiția de loc al expunerii pe care o posedă balconul ne responsabilizează în adoptarea posturii adecvate tabloului. Într-un al doilea tablou ipotetic, ne conștientizăm condiția de tribuni în fața acestei desfășurări de viață. Balconul din tabloul izolării ne oferă ușa secretă din spațiul locuinței, cale de evadare din cotidianul imediat, apropiat, înspre un spațiu al proiecției și al dialogului cu sinele. Mai departe de aceste tablouri motivate de referințe și rapoartări personale la monografia balconului, anatomia acestuia este modelată cu matrițele genealogice ale istoriei.

Considerând că „o parte a spațiului trăit o constituie geometrii haotice care înfățișează transformări, tranziții, conexiuni și procese ale formelor vizibile” (Briggs și Peat, 1989, p. 76), acest studiu propune o radiografie și o reevaluare a explicărilor balconului în timp, până în punctul de traversare a perioadei de izolare. Limitările fizice presupuse de pandemia antrenată de apariția virusului Covid-19 prezintă transformări profunde ale ritualurilor de existență, transformări ce au impact în primul rând asupra arhitecturilor conținătoare. În societatea românească preponderent interiorizată, în care limita dintre spațiul public și spațiul privat, dintre individ și societate constituie un istoric loc de confruntare, aceste transformări reiterează experimentarea limitei într-o nouă lumină. Studiul decupează cazul aparte al unui front stradal din Iași, front stradal ce mărginește o latură a centrului istoric al orașului. Condiția de front stradal ce bordează centrul istoric presupune o cronologie permisivă, care urmărește îndeaproape devenirea orașului. De asemenea, dimensiunea fizică (aproximativ 500 m de front continuu de locuințe colective) are calitatea unei enorme fresce urbane capabile să prezinte o galerie largă, de ansamblu, a elementului studiat – balconul ca limită a locuirii. Metodologia studiului constă în radiografia și traducerea grafică a situațiilor identificate, ilustrative pentru bogăția semantică a balconului. Limitările studiului se leagă de însăși natura sensibilă a subiectului, de măsura în care balconul este oferit sau lăsat să fie un mesaj prezent în spațiul public sau dimpotrivă, rămâne sub auspiciile locuirii românești recente, ascunse, care și-a crescut

of the balcony, one finds oneself in a hypothetical tableau, melancholically longing as if the balcony were the top of an ivory tower where one waited for the exterior unfolding of life to trigger interior mechanisms – longing, love, life. The balcony's condition is that of a place of exposure, which raises awareness in adopting the appropriate posture or pose for the tableau we find ourselves in. In a second hypothetical tableau, one might experience the tribune's feelings. The tableau of the balcony during quarantine and isolation presents the mirage of a secret door ensuring an escape route from the immediate, conditioned life, towards a place of projection and inner dialogue with one's self. Apart from these tableaux, which make their way to one's consciousness through cultural references and personal reports to the unwritten monograph of the balcony, the balcony's anatomy presents itself as the result of a very particular genealogy of history.

Considering that “part of lived space is a chaotic geometry that renders transformations, transition, connections, and processes of form visible” (Briggs and Peat, 1989, p. 76), this study proposes a radiography and a reevaluation regarding the transformation of the balcony throughout recent times, up until the pandemic period. The physical limitations imposed by the Covid-19 pandemic present profound transformations in regard to the rituals of existence, transformations that, first of all, have an important impact on our architecture. In the predominantly introverted Romanian society, in which the boundary between the public and the private space, between the individual and society constitutes a historical place of confrontation, these transformations reiterate the experiencing of the boundary in a new light. The study focuses on the special case of a street front in Iași, an urban front that borders the historic centre of the city. The condition of bordering the historical centre presupposes a permissive chronology, which closely follows the becoming of the city. In addition to that, the physical dimension of the continuous urban front (approximately 500 m of collective housing façades) bears the quality of an enormous urban fresco presenting a large gallery, an overview of the studied element - the balcony as the limit of the dwelling. The methodology of the study refers to the radiography of the narrative and graphic transpositions of the identified situations, illustrative for the semantic richness of the balcony. The limitations of the study are related to the sensitive nature of the subject, to the extent to which the balcony is either intentionally or unintentionally

gardul către orice privire intruzivă potențială. Considerând că această realitate este o consecință a dialogului ratat dintre spațiul public și spațiul privat din perioada comunistă, studiul de față se concentrează, în consecință, pe evoluția percepției asupra balconului privit ca limită a locuirii, mai ales din perioada comunistă până în prezent. Rezultatele studiului se referă la condiția balconului contemporan, portretele sale grafice și semantice, precum și implicațiile pe care noua pletoară semantică a balconului le aduce în conversația dintre spațiul privat al locuinței individuale și spațiul public al orașului.

Experiența spațială a balconului

În preambulul acestui imaginar mai mult sau mai puțin distant de scenariul aparent prozaic al locuirii la bloc, dimensiunea experiențială a balconului cuprinde reinterpretarea limitelor orizontale și verticale dintre înăuntru și în afară. Prin natură, primul filtru uman al cunoașterii lumii îl reprezintă dimensiunea senzorială – măsurarea lumii prin simțuri. Categorisirea și depozitarea lumii în sertarele memoriei constituie un permanent dialog al percepției cu lumea înconjurătoare. Prin urmare, vocabularul acestor inconștiente măsuratori constituie un instrumentar eficient de înțelegere și expresie. Disponibilitatea și uzualitatea acestui dicționar al percepției încarcă semantic și afectiv unitățile de măsură cu toată istoria raportărilor. Prin urmare, înaltul, adâncul, amarul, „departele”, înăuntru, aproapele devin categorii ale afectului, vehicule în istoria personală de raportare la lume. Înaltul, „departele”, experimentarea înălțimii și a distanței ca emoție umană constituie o năzuință de învingere a nestrămutării, a imuabilității, a gravitației – o promisiune a unui alt necunoscut ce poate fi cucerit, înțeles, măsurat, memorat – o excepție de la regulă, o evadare din sistemul închis – o măsură a posibilității, a libertății, a independenței.

Balconul „deschis” potențează acest tip de trăire prin condiția de mediator al limitei locuinței sau mai degrabă prin dizol-

meant to be a message to the public space or on the contrary, remains under the auspices of recent trends in Romanian housing, which has put up a wall against any intrusive gaze. Considering that this is a consequence of the failed dialogue between the public and the private space inherited from the communist period, the present study focuses on the evolution of the perception of the balcony seen as a border of the living space, especially starting from the communist period. The results of the study refer to the condition of the contemporary balcony, its graphic and semantic portraits, as well as the implications the new semantic plethora of the balcony brings to the dialogue between the private space of the individual home and the public space of the city.

The spatial experience of the balcony

In the preamble of the above-mentioned imaginary, more or less distant from the seemingly prosaic scenario of living in a block of flats, the experiential dimension of the balcony includes reinterpreting horizontal and vertical boundaries between the inside and the outside. In acquiring knowledge, the first filter regards the sensory dimension - measuring the world through the senses, categorizing and storing it in the drawers of memory is a permanent dialogue between our perception and the surrounding universe. Therefore, the vocabulary resulting from these unconscious measurements is an effective tool for understanding, relating to concepts and expressing knowledge and emotion, further on. Because of the availability and usability of our perception dictionary, words regarding measurement units are rendered with impactful meaning and emotion. Therefore, the high, the deep, the bitter, the “far”, the inside, the neighbouring – they all become categories of affection or metaphorical vehicles in the personal history of establishing a rapport with the world. The high, the “far”, the experience of height and distance as a human emotion appeals to the human need and longing to overcome immutability or even gravity – it becomes a promise of another unknown that might one day be conquered, understood, measured, memorized. It becomes the promise of an exception to the rule, a romantic escape from the closed system - a measure of possibility, of freedom, of independence.

The open balcony enhances this type of experience by mediating the limit between the inside and the outside or rather

varea acesteia. Urmărind principiul raportării percepției la limita cea mai îndepărtată, balconul dizolvă curtea metaforică a apartamentului și devine portal înspre nemărginire. Trăirea acestei nemărginiri se reflectă, mai apoi, în raportarea la portalul propriu-zis. Balconul devine o multitudine de lumi posibile, linia de dialog între sine și lumea abstractizată, privită de la distanță, de la înălțime, de departe, devenită însăși o metaforă a sa prin condiția depărtării. Balconul constituie o lojă a marelui teatru urban, ca scenă a desfășurărilor de scenarii și lumi posibile, un loc privilegiat pentru a privi și a fi privit.

Odiseea balconului românesc

Poartă metaforică, intermediar, mediator și portal, balconul românesc prezintă o genealogie aparte. Sinonim ca morfologie cu cerdacul, veranda, geamlâcul și chiar prispa casei tradiționale, balconul apartamentului preia întreaga distanță, cu toate întâmplările ei de locuire dintre casă și uliță. Balconul societății românești strămutate în locuințele colective comuniste preia rolul graniței către vadul public. Condiția sa însă este inevitabil țesută pe corsetul unei altfel de culturi de a locui. Corsetul comunist în societatea românească, merit să structureze și să croiască uniforme „adecvate” în toate aspectele existenței, se metamorfozează într-un samovar de posibilități de expresie, conceput din nevoia de identitate și de expresie a identității. Fațada blocului devine o galerie de chipuri locuitoare, cărora sistemul neobosit încearcă să le impună nelipsita uniformă. Fragilitatea dialogului dintre spațiul public și spațiul privat în societatea comunistă, prefacerile forțate de cultură a locuirii și „altoirea” proprietății private, completată de „reeducarea” modului de a privi locuirea publică transformă caracterul intermediar între public și privat al balconului într-o meteahnă.

În relația dintre stat și locuitori, după marea naționalizare comunistă a urmat un soi de mare privatizare: de la statutul de chiriași la stat, locuitorii blocurilor au devenit integral proprietari (suntem țara europeană cu cel mai mare procent de proprietari: 96% față de media europeană de 69%!) (Mihăilescu și Tudora, 2020, p. 49)

by dissolving it. Following the principle that human perception relates to the farthest limit of a given space, the balcony becomes a portal to a boundless visual courtyard. Such a discrete experience of infinity is reflected, later on, in the rapport to the portal itself. The balcony becomes a multitude of possible worlds, the dialogue between the self and the abstracted world, viewed from a distance, from a height, from far away – the world becomes a metaphor of itself through the experience of distance. The balcony thus becomes a loge of the great urban theatre, looking upon the stage of unfolding scenarios and possible worlds. The balcony becomes the privileged place to see and be seen.

The Odyssey of the Romanian balcony

A metaphorical gateway, an intermediary, a mediator and a portal, the Romanian balcony presents a particular genealogy. Synonymous in morphology with the porch or the veranda of the traditional home, the balcony of the apartment seems to take over the entire courtyard of the traditional space, with all its happenings, rituals, moments occurring between the house and the street. The balcony of Romanian society (a society abruptly displaced within the communist collective dwellings) becomes the new frontier to the public ford. Its existence, however, is inevitably woven in the bodice of a different culture of habitation. The communist corset of Romanian society, meant to restructure and to impose “adequate” uniforms in all aspects of existence, metamorphoses into a samovar of possibilities of expression, conceived out of the need for identity and its manifestation. The façade of the block becomes a gallery of inhabiting images to whom the restless regime tries to impose a customary uniform. The fragility of the dialogue between public and private space in communist society, the forced transformations of housing culture and the “grafting” of private property, complemented by the “re-education” of the way of looking at public housing transforms the public-private intermediate character of the balcony into a shortcoming.

In the relationship between the state and its inhabitants, after the great communist nationalization followed a great era of privatization: the inhabitants of the blocks were upgraded from the status of tenants to the state to being full owners (Romania is the European country with the highest percentage of owners: 96% vs. the average 69%!) (Mihăilescu and Tudora, 2020, p. 49).

Altoirea proprietății private în epocile comuniste devine, deci, principalul motor în voința de posesie și afirmare a spațiului privat în contemporaneitate, conform acestei statistici. Vintilă Mihăilescu diferențiază proprietarul juridic „care are acte pe apartament” (Mihăilescu și Tudora, 2020, p. 49) de proprietarul social „care își asumă statutul de proprietar, cu drepturile și responsabilitățile care decurg de aici” (Mihăilescu și Tudora, 2020, p. 49). Meteahna sau incertitudinea, deopotrivă în spațiul conștiinței individuale, și în spațiul ideologiei comuniste, devine instabilitate, neliniște, incoerență. Însă, după cum „orașul industrializat este și industriuos” (Choay, 2002, p. 37), locuitorii balcoanelor din timpurile comuniste nu pot identifica în balcon decât oportunitatea de a-și etala proaspăt dobândita latură industrială – o proprie fabrică în miniatură, completând și desăvârșind industria locuitului în apartament.

Independența de pe blocuri

Orașele românești primesc identitatea realismului socialist cu forța unui aparat de cauterizare, necesar în rezecția reminiscentelor burgheze. Gestul este menit să înfățișeze independența unei arhitecturi scuturate de estetica moștenirilor istorice.

În Iași, o foarte interesantă astfel de uniformă o primește Bulevardul Independenței, a cărui identitate se configurează odată cu inaugurarea Statuiei Independenței în prezența cuplului dictatorial, statuie ce comemorează centenarul Războiului de Independență al României – eliberarea de sub sfera orientală. Fost Bulevard Dimitrov, fostă Uliță de Sus, Stradă de Sus și Uliță Nouă, artera Independenței a constituit, în istoria orașului, o discretă mărginire a zonei centrale. În urma demolărilor care au urmat după cutremurul din 1977 și aliniat voinței de reconstrucție identitară, Bulevardul Independenței din Iași este reinventat în contextul politic al anilor '80 sub semnătura arhitectului Gheorghe Hereș. În locul clădirilor cu estetică burgheză, aflate mai mult sau mai puțin în stare de degradare, răsare frontul locuințelor colective pe care stă scris cuvântul „independența” (Fig. 1). Construcția cuvântului rezultă din geometria balcoanelor și a cărămizii roșii care decupează din fondul alb al tencuileii. Simbolic, balconul decupează din independență sau constituie negativul independenței. Negativul, absența, goliciunea delimitează astfel silueta independenței. Cuvântul, așa cum

The status upgrade, as mentioned earlier, meant more than a recovery of an amputated part – it became the main drive and means to measuring the success of the individual. Vintilă Mihăilescu differentiates the legal owner, the one “who has documents of the apartment” (Mihăilescu & Tudora, 2020, p. 49) from the social owner, the one “who assumes the status of owning, with the rights and responsibilities arising from this” (Mihăilescu & Tudora, 2020, p. 49). The unsettling status or uncertainty, present in both individual consciousness and the space of communist ideology, translates into instability, anxiety, incoherence. But, as “the industrialized city is also industrial” (Choay, 2002, p. 37), the inhabitants of the balconies from the communist times can only identify the opportunity to display their newly acquired industrial side - their own miniature factory, completing the home industry of the apartment.

The independence of the blocks

The identity of social realism was inflicted on Romanian cities with the force of a cauterizing apparatus, deemed necessary for the resection of bourgeois reminiscences. The gesture was meant to represent the independence of an architecture liberated from its historical heritage.

In Iași, a very interesting such communist uniform was bestowed on the Independence Boulevard, whose identity came to life at the inauguration of the Statue of Independence in the presence of the dictatorial couple. The statue commemorates the centenary of the Romanian War of Independence – a moment of gaining freedom from the oriental sphere of political influence. Formerly known as the Dimitrov Boulevard, “The Upper Street” and “The New Street”, the Independence Boulevard was, throughout the history of the city, a discreet border of the central area. Following the demolition after the 1977 earthquake and in line with the political directives of identity reconstruction, the Independence Boulevard was reinvented in the political context of the 1980s, bearing the signature of the architect Gheorghe Hereș. Buildings with bourgeois aesthetics, in a more or less degraded state, were replaced with the high-rise front of the collective dwellings, on which one could read the word “independence” (Fig. 1). The image of the word resulted from the geometry of the balconies and the contrast of the materials used on the façade - red masonry on a white plaster background. In a profoundly

se putea citi la sfârșitul șantierului, avea să-și piardă conturul și să devină ilizibil în mai puțin de un deceniu tocmai prin afirmarea unui nou tip de independență – o multitudine de declarații de independență semnate în noua tâmplărie a balcoanelor.

symbolic manner, the balcony was the negative space that cut out the word “independence” – in other words, the balcony became the negative of independence. The negative, the absence, the emptiness thus defined the silhouette of an independence that would lose its legibility in less than a decade, precisely by affirming it in a multitude of declarations of independence intrinsically signed through the newly acquired windows of the balconies.

Fig. 1. Independența de pe blocuri/‘Independence’ spelt out by the blocks
Sursa/Source: (c) www.bing.com

Însă, întreaga lume a posibilității și promisiunea balconului deschis se dorește a fi conținută, conturată, cucerită, câștigată. Dezamăgirea „lumii de afară” consolidează, la bloc, un centru de greutate al interiorității. Prin urmare, putem privi „teritoriul orașului ca un arhipelag de spații private” (Mihăilescu și Tudora, 2020, p. 48). Contemplarea dorită este cea a interiorului, antonimă afectiv și semantic cu cea a exteriorului care devine aproape nedorită.

Cucerirea și îngrădirea balconului capătă, în societatea comunistă, semnificația luptei cu sistemul uniformizant – o simbolică înfruntare a frontului. Aspru pedepsită în perioada comunistă, modificarea balcoanelor în orice chip de către locuitorii chiriași explodează după revoluție într-un veritabil caleidoscop de forme, culori, materiale, texturi și semnificații asumate de proaspeții proprietari.

Yet the whole world of possibilities and the promise that the open balcony conveyed had to be contained, conquered, owned. The disappointment with the “outside world” consequently configured a deeply interiorized centre of gravity. Therefore, we can regard “the territory of the city as an archipelago of private spaces” (Mihăilescu and Tudora, 2020, p. 48). The desired contemplation was that of the interior, affectively and semantically opposite to the exterior that became almost undesirable.

The conquest and confinement of the balcony in the communist era became the means of fighting against the unbearably levelling system - a symbolic confrontation. Severely punished during the communist period, the customization of the balconies has become a mass practice after the revolution, exhibiting a rich kaleidoscope of shapes, colours, materials, textures and meanings.

Dacă „spațiul este esențial dependent de propriul nostru context” (Gosztonyi, 1976, p. 895.), balconul poartă cu sine posibilitatea vindecării locuinței și, prin aceasta, a sinelui – fie ca extensie a sufrageriei, bucătărie de vară, cămară și chiar beci, spațiu tehnic, atelier, solar, magazie. Din afară, balconul preia frontiera dintre spațiul public și spațiul privat. Balconul devine gardul (Fig. 2 și Fig. 3) și chiar poarta către stradă. Fațada devine frontul de luptă încă dinaintea de căderea comunismului, iar balconul devine primul strigăt de libertate al locatarului, după cum percepe acesta democrația și devenirea sau împlinirea socială.

If “space is essentially dependent on our own situation” (Gosztonyi, 1976, p. 895.), the balcony conveys the possibility of healing one’s home and self – becoming an extension of the living one’s home and self – becoming an extension of the living room, a summer kitchen, a pantry or even a cellar, the technical space, the workshop, the solarium, the warehouse. From the outside, the balcony takes over the frontier between the public and the private space. The balcony becomes the fence (Fig. 2 and Fig. 3) and the gate. The façade becomes the battlefront even before the fall of the regime and the balcony becomes the first cry of freedom expressed by the tenant, as an act of democracy and social becoming or fulfilment.

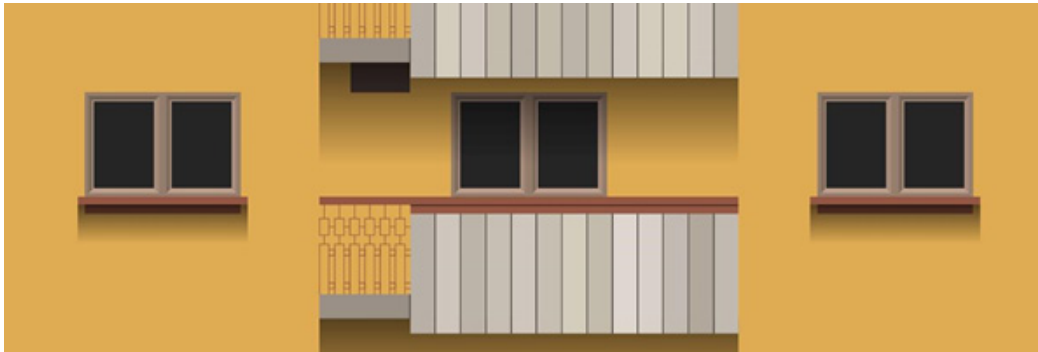

Fig. 2. Promisiunea balconului deschis/
The promise of the open balcony

Autor/Author: Atelier Spre
– Tiberiu Teodor-Stanciu

Fig. 3. Misiunea balconului închis/
The mission of the enclosed balcony

Autor/Author: Atelier Spre
– Tiberiu Teodor-Stanciu

Paradoxal, democratizarea fațadelor în anii imediat următori revoluției din 1989 nu se traduce prin deschiderea balconului sau găsirea unor soluții tehnice pentru disfuncționalitățile locuinței colective, ci, într-o inerție istoric alimentată, balcoanele se închid, blocurile se peticesc ca urmare a noilor rigori de comportament termic, spațiul balconului se cucerește definitiv. „În cazul locuitorilor-proprietari”, spune Vintilă Mihăilescu, „imediat după căderea comunismului a urmat un soi de bulimie locativă” (Mihăilescu și Tudora, 2020, p. 49). Balconul închis este o altă formă de a lua în stăpânire ceea ce ni se cuvine ca proprietari. Tâmplăria balconului închis este o modalitate de împrejmuire a ogrăzii, dincolo de care este liber să se dezvolte un microunivers ferit de „ochii lumii”.

Închiderea balconului semnifică, în același timp, negarea caracterului public al balconului, acesta fiind retrogradat în cel mai bun caz la statutul de fereastră. Balconului i se neagă condiția de pârlăz metaforic, prin care mesajul locuitorului poate traversa limita și poate deveni parte a galeriei publice. O consecință cel puțin discutabilă a închiderii neconținute a balcoanelor o constituie proiectarea ansamblurilor de locuințe colective contemporane cu balcoane gata închise pentru a preveni devenirea organică, haotică a fațadei.

Balcon-viețuirea

„Lucrurile sunt făcute astăzi pentru a se schimba (...) există însă, o diferență fundamentală între schimbare și devenire” (Baudrillard și Nouvel, 2005, p. 52). Întocmai această diferență dintre schimbare și devenire reprezintă măsura lipsei unei culturi de a locui. Pe de altă parte, lipsa cultivării sau lipsa unei filosofii a balconului în cotidianul locuitorului de apartament i-a permis acestuia o reprezentare cât mai sinceră a condițiilor sale de existență în locuirea românească. Redescoperirea și reinventarea balconului constituie un fenomen interesant al experienței locuirii la bloc în timpul pandemiei. Reîntorși la experiența interiorității, mai mult sau mai puțin prin decizie proprie, contemplarea și conectarea cu lumea de afară joacă noul rol în scena melancoliei existențiale. În cazul apartamentelor, această graniță devine cu atât mai stridentă cu cât balconul devine conținător al întregii lumi de afară și loc al desfășurărilor și contemplărilor contradicțiilor interioare. „O contradicție este un fel de fisură care declan-

Paradoxically, the democratization of the façades in the years following the Romanian Revolution of 1989 did not translate into the opening of the balcony or into finding technical solutions for the dysfunctions of collective housing, but, in a historically fuelled inertia, the balconies closed rather as the blocks were patched to improve thermal behaviour and the balcony space became irrevocably conquered. “In the case of the owners”, as Vintilă Mihăilescu argues, “immediately after the fall of the communist regime, a kind of housing bulimia followed” (Mihăilescu and Tudora, 2020, p. 49). The enclosed balcony is another way to express ownership and entitlement. The enclosure of the balcony is a way of fencing the yard, a way of creating a capsule within which one is free to build a micro-universe, far from the unwanted and intruding “eyes of the world”.

The enclosure of the balcony means, at the same time, the denial of the public character of balcony, thus disregarding its importance as of a metaphorical urban stile. Thus, the balcony is demoted to the status of a window at best. A highly debatable consequence of the incessant act of enclosing the balconies is the design of the contemporary collective dwellings with already enclosed balconies in order to prevent the organic, chaotic becoming of the urban façade.

Balcon-viviality

“Things are being done today in order to change (...) there is, however, a fundamental difference between change and becoming” (Baudrillard and Nouvel, 2005, p. 52). It is this difference between change and becoming that measures the lack of a culture of living. On the other hand, the lack of such a culture or of a general philosophy regarding housing and balconies in the daily life of the dweller allowed an unaltered and sincere representation of the living conditions in the Romanian home. The rediscovery and reinvention of the balcony is an interesting phenomenon in the experience of living in a block of flats during a pandemic. Returning to the experience of interiority, more or less by one's own decision, the contemplation and the connection with the outside world play the new role in the scene of existential melancholy. In the apartment, this border becomes all the more obvious, as the balcony becomes the container of the outside world - a place of unfolding and contemplation of inner contradic-

șează încercări de conceptualizare în perpetuă schimbare, deoarece diferența este atât de mare încât ființa umană imaginează în permanență moduri de a o tempera. Contradicțiile stimulează creativitatea” (Breitschmidt, 2019, p. 107). S-ar putea considera că măsura de izolare în societatea românească ar putea constitui desăvârșirea interiorizării. Cu toate acestea, locuințele și balcoanele locuințelor poartă cu sine un haos geometric, ori, la polul opus, „un spațiu încărcat de semnificație operează sub forma unei prezențe totale. [...] Producția trebuie să fie aceea a sensului, prin urmare. Astfel, noi procesăm în permanență o realitate dată, transformându-i aspectul exterior în constituție interioară” (Feireiss, 2020, p. 91). Balconul devine grădină, balconul devine lojă în marele teatru urban, balconul devine loc de studiu, loc de muncă, loc de ieșit la iarbă verde, terasă, bar, dormitor, agoră, refugiu. Păstrează, în tot acest spectacol semantic, moștenirea funcțională a întregii perioade comuniste.

Veritabile instalații artistice, balcoanele tind să colecționeze majoritatea dotărilor tehnice ale unui apartament, de la unitățile de aer condiționat, până la țevile și aerisirile unei băi suplimentare sau ale unei bucătării extinse sau la cablurile a căror țesătură este greu de descifrat (Fig. 4). Dacă centrul cultural Georges-Pompidou proiectat în 1971 de Richard Rogers și Renzo Piano propunea o nouă estetică, o inversare de paradigmă, în care instalațiile tehnice nu mai sunt ascunse, ci expuse, fațadele blocurilor și în speță balcoanele au devenit, în timp, prin suprapunerea constantă de noi straturi tehnice, autentice opere de artă ce stau la baza unei jungle urbane dominate de hazard, întâmplare, dar și de creativitate.

“A contradiction is a kind of fissure that triggers attempts at perpetual change of conceptualization, because the difference is so great that the human being constantly imagines ways to temper it. Contradictions stimulate creativity.” (Breitschmidt, 2019, p.107). Thus, the isolation measure of the pandemic could be regarded as the completion of the introversion of Romanian society. However, the houses, together with their balconies, carry with them geometric chaos, or its opposite: “Meaningful space always operates as a total presence. /.../ We must produce meaning, then. To do so, we continually process a given reality, transforming its exterior constitution into an interior constitution” (Feireiss, 2020, p. 91). The balcony becomes a garden, a loge in the urban theatre, a place to study, the workplace, a picnic spot, a terrace, a bar, a bedroom, an agora, a refuge. It preserves, throughout this semantic spectacle, the functional legacy of the communist period.

Veritable artistic installations, balconies tend to collect the vast majority of the technical equipment of an apartment, from air conditioning units to pipes and vents of an additional bathroom or an extended kitchen, or even cables whose intertwining is difficult to decipher (Fig. 4). If the Centre Pompidou designed in 1971 by Richard Rogers and Renzo Piano presented a new aesthetic, a paradigm reversal in which technical installations were no longer hidden, but exposed, the façades of the blocks and, in this case, the balconies became, in time, through the constant overlapping of new technical layers, authentic works of art. Thus, balconies form the basis of an urban jungle dominated by hazard and chance, but also by creativity.

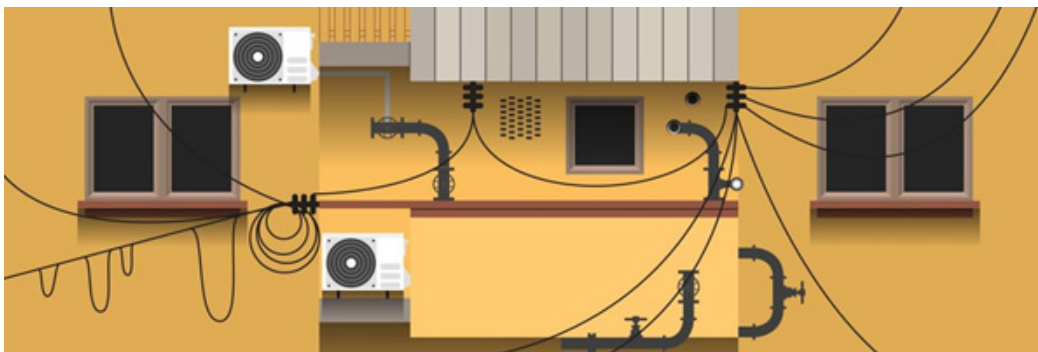

Fig. 4. Instalațiile/
Installations

Autor/Author: Atelier Spre
– Tiberiu Teodor-Stanciu

Un urmaș de seamă al antenei de pe bloc, antena parabolică acaparează fațadele locuințelor colective, balcoanele devenind astfel principalii suportți pentru conductoarele filiforme, suprafețe conductoare și ecrane reflectante în formă de paraboloid de rotație (Fig. 5). După revoluție, fiecare cameră tinde să fie dotată cu un televizor – față de anul 2015, când la fiecare 100 de gospodării se puteau găsi 145 de televizoare, în anul 2018, la fiecare 100 de gospodării de găsesc 162 de televizoare, conform publicației din 2019 a Institutului Național de Statistică (Andrei, 2019, p. 35). Fiecare televizor este dotat cu un „receiver” și fiecare „receiver” se conectează la una sau mai multe antene. Dispunerea antenelor este atent calculată astfel încât să nu stea niciodată una în calea alteia, calitatea semnalului fiind prioritară oricărei rațiuni estetice sau funcționale a balconului.

An important descendant of the antenna on the block is the parabolic antenna, which occupies the façades of collective housing, the balconies thus becoming the main support for filamentous conductors, pipes, wires and reflective screens in the form of a rotating paraboloid (Fig. 5). After the revolution of 1989, each room tends to be equipped with a TV – compared to 2015, when every 100 households owned 145 TVs, in 2018, every 100 owned 162 TVs, according to the 2019 publication of the National Institute of Statistics (Andrei, 2009, p. 35). Each TV is equipped with a receiver and each receiver connects to one or more antennas. The arrangement of the antennas is carefully calculated so that they never stand in the way of each other, the signal quality being a priority to any aesthetic or functional aspect of the balcony.

Fig. 5. Sateliții/
Satellites

Autor/Author: Atelier Spre
– Tiberiu Teodor-Stanciu

Deși majoritatea locuințelor colective sunt dotate cu uscătoare, acestea au un destin similar cu cel al balconului, fiind distribuite de comunitatea regizoare în cu totul alte roluri. Balconul este astfel nevoit să întruchipeze uscătorul, aducând o pată de culoare pe fațadele în general gri monotone ale locuințelor colective, așa cum au fost moștenite din perioada comunistă (Fig. 6). Balconul devine locul unde se zvântă rufe, se scutură coverturi sau se bat covoare. Aceste obiceiuri au motivat în comunism decizii de arhitectură și urbanism, când blocuri din preajma piețelor cu rol de propagandă au fost cu totul private de balcoane.

Although most dwellings are equipped with drying rooms, they have a similar fate to the balcony, having been destined for different functions by the directing community. The balcony is thus forced to substitute for the drying room, bringing a splash of colour to the monotonous grey façades, a legacy of the communist regime (Fig. 6). The balcony becomes a laundry room, a place to wash and dry, to air laundry or to beat carpets. These prosaic habits influenced decision making in the design, architecture and urbanism of the communist regime, especially in the case of blocks neighbouring squares where acts of propaganda were envisioned, which were completely deprived of balconies.

Fig. 6. Uscătorul/
The drying room

Autor/Author: Atelier Spre
– Tiberiu Teodor-Stanciu

Unele dintre puținele balcoane care au supraviețuit amplei campanii de închidere devin, în spațiul urban românesc, veritabile bucătării de vară în care se gătește (Fig. 7), se coc legume pentru zacuscă, se afumă carnea pentru iarnă, se depozitează borcanele și butoaiele de murături, se prepară mustul și încing grătarele.

The few balconies surviving the extensive enclosure campaign in Romania become summer kitchens (Fig. 7), where one bakes vegetables, smokes and barbecues meat, stores jars and barrels of pickled vegetables and makes grape must.

Fig. 7. Bucătăria de vară/
The summer kitchen

Autor/Author: Atelier Spre
– Tiberiu Teodor-Stanciu

Paradoxul balconului românesc este balconul de la parter, un spațiu care a devenit atelierul familiei sau vitrina unui mic spațiu comercial: ateliere de ceasornicari, cizmari, croitori, strungari, fotografi și mici spații comerciale, de la gogoșării la farmacii. Atelierele sunt des întâlnite (Fig. 8), de asemenea, la etaj, balconul oferind distanța necesară față de restul casei pentru ca meșteșugarul să se poată concentra și dăruii complet meșteșugului său.

A striking paradox of the Romanian balcony lies with the ground floor balcony, which has become the family workshop or the showcase of a small commercial space: workshops for watchmakers, shoemakers, tailors, turners, photographers and artisans, ranging from pastry shops to pharmacies. Workshops are also common on the first floor (Fig. 8); the balcony provides the necessary distance from the rest of the house so that the artisan can concentrate and be fully absorbed by his craft.

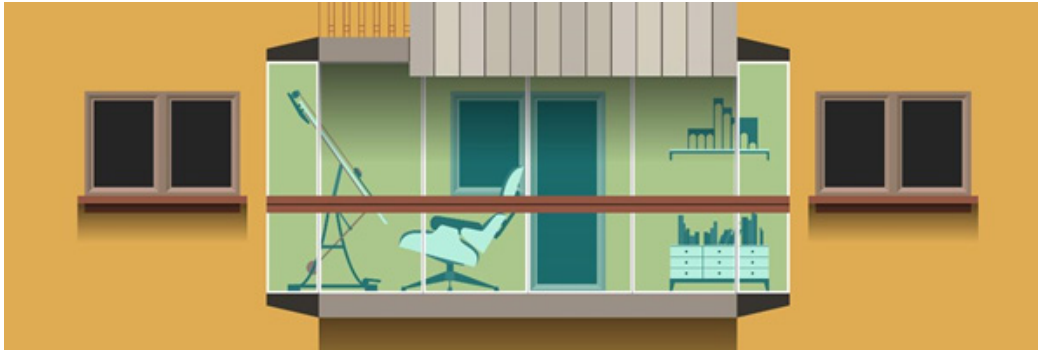

Fig. 8. Locul de muncă/
The workshop

Autor/Author: Atelier Spre
– Tiberiu Teodor-Stanciu

Putem, astfel, vorbi despre un adevărat „performance” sau „happening” urban, în care trecătorii pot fi martorii săvârșirii actului creativ, al desăvârșirii unui proces de lucru perfect adaptat limitărilor impuse de dimensiunile reduse ale balconului. Mediul urban nu oferă, la o primă vedere, cele mai bune oportunități pentru pasionații de grădinărit, însă pasiunea pentru plante, flori și verdețuri transformă numeroase balcoane în veritabile grădini decorative, aromatice sau chiar destinate unei mini-producții de legume (Fig. 9). Putem spune, astfel, că balconul este pentru mulți ograda, curtea casei, spațiul în care grădina se înrădăcește în ghivece sau jardiniere montate peste balustrade. Există, nu în ultimul rând, grădini itinerante în viața la bloc, care se mută pe balcon doar sezonier, pe timpul verii, pentru ca iarna să înobileze spațiul mult mai vast al apartamentului.

We can thus speak of an urban “performance” or “happening”, in which viewers can witness the becoming of the creative act, the completion of a work process perfectly adapted to the limitations derived from the small dimensions of the balcony. In general, the urban environment does not offer, at first sight, the best opportunities for gardening enthusiasts, but such a passion transforms many balconies into truly decorative, aromatic gardens, sometimes even intended for a small production of vegetables (Fig. 9). We can thus say that the balcony is, for many, the yard, the place where the garden is rooted in pots or planters, often to be found hanging over the railings. Last, but not least, one should admire the itinerant gardens, which migrate to the balcony only seasonally, during the summer, leaving for the winter in order to ennoble the much larger space of the apartment.

Fig. 9. Grădina/
The garden

Autor/Author: Atelier Spre
– Tiberiu Teodor-Stanciu

Balconul este, în definitiv, o delimitare spațială ce trădează existența mediului antropoc, natura și identitatea sa. Balconul devine, prin urmare, loc, iar locul este „un fragment al mediului care ne înconjoară, modelat, transformat și investit cu semnificații existențiale, simbolice, ritualice, sociale sau psihologice, astfel încât oamenii să poată trăi autentic și profund prin înțelegere și atașare față de cadrul lor de viață” (Petrovici, 2021, p. 151).

Concluzii

Pornind de la cunoscuta axiomă, „Spune-mi cum locuiești ca să-ți spun cine ești”, putem imagina un nou mod de a lectura identitățile orașului prin intermediul balcoanelor sale. Astfel, fraza devine: „spune-mi cum «balconviețuiești» ca să-ți spun cine ești”.

Fig. 10. Balconviețuirea/
Balcon-vivality

Autor/Author: Atelier Spre
– Tiberiu Teodor-Stancu

Zidit, închis, deschis, extins, umbrit, însorit, convertit, în consolă sau nu, balconul este o formă de condensare a vieții urbane. Balconul aglomerează în câțiva metri pătrați tot ceea ce apartamentul nu poate, devenind astfel cel mai flexibil spațiu al locuinței. Izolarea impusă de pandemia Covid-19 a reușit să deschidă în sens metaforic și cele mai închise dintre balcoane, formulând o lecție importantă despre conviețuire, respectiv „balconviețuire”. Societatea învață, astfel, că balconul poate fi mai mult decât un loc privilegiat de a te scălda în razele soarelui și de a privi orașul, ci poate deveni însăși scenă pentru viața publică (Fig. 10). Ieșitul pe balcon este echivalent în timp de izolare cu ieșitul în oraș.

The balcony is, ultimately, a spatial delimitation that betrays the existence of anthropic environment, together with its nature and identity, therefore, a place, “a fragment of the environment surrounding us, shaped and invested with existential, symbolic, ritual meanings, be it social or psychological, so that people can live authentically by understanding the attachment to their living environment” (Petrovici, 2021, p. 151).

Conclusions

Revising the well-known axiom – “Tell me how you live so I can tell you who you are”, one can imagine a new way to read the city’s identities through its balconies – “Tell me about your ‘balcon-vivality’ so I can tell you who you are.”

Built, closed, open, shaded, sunny, converted, strikingly standing out in the façades or not, the balcony is a condensation of urban life. The balcony brings together, in a few square meters, everything the apartment is not able to provide, thus becoming the most versatile space of the house. The isolation imposed by the Covid-19 pandemic managed to open, in a metaphorical sense, even the darkest of the balconies, teaching humanity an important lesson about cohabitation or “living together”. Thus, the balcony is more than a privileged place meant for sunbathing and contemplating the city – it becomes a stage for public life itself (Fig. 10). During the pandemic, going out on the balcony is equivalent

În izolare, pe balcon și prin balcoane, oamenii cântă, joacă piese de teatru pentru vecini, joacă fotbal, tenis sau handbal, socializează, fotografiază, grădinăresc, găsesc, iau masa, petrec, se petrec, se relaxează și colorează o lume care și-a pierdut, temporar, culoarea. Prin intermediul balcoanelor, în timpul pandemiei, se formează un nou tip de comunitate în care, în mod inedit, suma spațiilor private este un spațiu public al balconviețuirii.

Lectura locuirii românești prin prisma balconului trădează fragilitatea dialogului și a echilibrului dintre spațiul privat și spațiul public. Redescoperirea balconului și reevaluarea limitelor și a limitărilor locuinței constituie, de fapt, o reluare a dialogului dintre spațiul public și cel privat, dintre individ și societate. Radiografia ilustrată prin acest studiu formulează concluzia că balconul contemporan reprezintă un important front de studiu al locuirii în spațiul românesc, o frescă a comportamentului locuitorului și a modului în care acesta își poartă arhitectura. Versatilitatea balconului constituie un subiect deschis. Portretizările sale constituie o metodă de investigare a locuirii colective, a devenirilor în timp, a consecințelor istorice, culturale, urbanistice și sociale.

to going out in the city. On the balcony and along the balconies, in times of isolation, people sing, act in plays, play football, tennis or handball, socialize, take photographs, garden, cook, dine, party, relax. They restore colours to a world that had temporarily lost them. Through the pandemic, balconies brought to the attention of the viewer a new type of community concept which, paradoxically, relies on the fact that the sum of private spaces translates into a public space of "balcon-viviality".

The reading and understanding of Romanian dwelling through the prism of the balcony portrays the fragile dialogue and balance between the private and the public space. The rediscovery of the balcony and the revaluation of the limits and limitations on the lived space constitute, in fact, a re-commencement of the dialogue between the individual and society. The radiography illustrated by this study concludes that the contemporary balcony represents an important study frame for the culture of living in the Romanian space, a fresco of the inhabitant's behaviour and of the way in which the inhabitant appropriates their architecture. The versatility of the balcony is an open topic. Its portraits are a method of investigating collective housing, its developments over time as well as historical, cultural, urban and social implications.

Referințe/References

- Andrei, T (coord). (2019). *România în cifre*. București: INS 2019.
- Baudrillard, J. și Nouvel, J. (2005). *Obiectele Singulare, arhitectură și filosofie* (Ciprian Mihali, Trans.). București: Paideia.
- Breitschmidt, M. (2019). *Non-Referential Architecture, Ideated by Valerio Olgiati*. Zürich: Park Books.
- Briggs, J. și Peat, D.F. (1989). *Turbulent Mirror. An illustrated Guide to Chaos Theory and the Science of Wholeness*. New York: Harper&Row.
- Choay, F. (2002). *Urbanismul, Utopii și Realități*. (Kázmér Kovács, Trans.). București: Paideia.
- Feireiss, L. (2020). *Space is the place, Current Reflections on Art and Architecture*. München: Spektr Books.
- Gosztonyi, A. (1976). *Der Raum: Geschichte seiner Probleme in Philosophie und Wissenschaften (Orbis academicus)*. München: Alber.
- Mihăilescu, V. și Tudora I. (2020). *Acasă în lume*. București: Igloobooks.
- Petrovici, L. (2021). *Arhitectură & Comunicare, influențe asupra calității vieții în societatea modernă și contemporană*. București: Editura Universitară „Ion Mincu”.